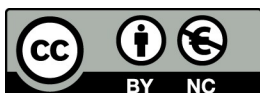

Právne aspekty nakladania s cirkevnými nehnuteľnosťami v Slovenskej republike

Peter Príbelský

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Author

Mgr. Peter Príbelský, LL.M.Eur.
Comenius University in Bratislava,
Faculty of Law
peter.pribelsky@flaw.uniba.sk

Cite

PRÍBELSKÝ, Peter. Právne aspekty nakladania s cirkevnými nehnuteľnosťami v Slovenskej republike. In *Historia et theoria iuris*, 2017, roč. 17, č. 2, s. 26 – 34.

DOI:

<https://doi.org/10.46282/hti.2025.17.2.1083>

Abstract:

PRÍBELSKÝ, Peter: Legal aspects of disposition of Church real estate in the Slovak Republic

The paper deals with the legal regulation and practice of handling church real estate in the conditions of the Slovak Republic. It examines the conditions under which, from the perspective of canon law of the Roman Catholic Church, it is possible to deal with real estate forming part of church property and analyses the competencies and responsibilities in this area, focusing on the specific legal requirements and principles. The aim of the paper is to provide an analytical perspective on legal obligations and practical challenges in dealing with church real estate in the context of applying canon law within the Slovak legal environment.

Keywords

canon law - administration of church property - disposal of church property - real estate - real estate register

1 ÚVOD

Ako je všeobecne známe, nakladanie s cirkevnými nehnuteľnosťami tvorí v najmä podmienkach Katolíckej cirkvi na Slovensku podstatnú, možno povedať zásadnú časť správy cirkevného majetku. Z tohto dôvodu dochádza k úkonom v súvislosti s cirkevnými nehnuteľnosťami v praxi pomerne často, s čím je spojených viacero právnych otázok, resp. aplikačných výziev, či už z hľadiska kánonického práva alebo právneho poriadku Slovenskej republiky. Tento príspevok sa venuje cirkevným nehnuteľnostiam z pohľadu kánonického práva Rímskokatolíckej cirkvi a to v kontexte piatej knihy platného Kódexu kánonického práva (ďalej aj ako „*Codex Iuris Canonici*“ alebo „*CIC*“) a súvisiacich predpisov, so zameraním na jej tretí titul, konkrétne na kánony 1290 až 1298, ktoré pojednávajú o zmluvách a najmä o scudzovaní cirkevného majetku. Následne príspevok stručne analyzuje niektoré súvisiace právne aspekty vo vzťahu k právnemu poriadku Slovenskej republiky, najmä otázky súvisiace s povoľovaním zápisov práv k nehnuteľnému majetku cirkví do katastra nehnuteľností.

2 CIRKEVNÉ NEHNUTEĽNOSTI – POJEM

Vo vzťahu k definícii pojmu „cirkevné nehnuteľnosti“ a „cirkevný majetok“ vo všeobecnosti existujú viaceré teórie. Na rozdiel od chápania cirkevného majetku v širšom zmysle, ktoré sa odvoláva najmä na jeho cirkevný, resp. posvätný účel, je dnes pojem cirkevný majetok normatívne vymedzený v úvode piatej knihy Kódexu kánonického práva (Časné majetky cirkvi), konkrétne v kán. 1257, ktorý definuje cirkevný majetok vzhľadom na subjekt jeho vlastníctva nasledovne:

„Všetky časné majetky, ktoré patria univerzálnej Cirkvi, Apoštolskému stolcu alebo iným verejným právnickým osobám v Cirkvi, sú cirkevnými majetkami a riadia sa nasledujúcimi kánonmi, ako aj vlastným štatútom.¹ Časné majetky súkromnej právnickej osoby sa riadia vlastným štatútom, nie týmito kánonmi, ak sa výslovne neurčuje niečo iné.“²

V zmysle uvedenej definície, možno považovať za cirkevné nehnuteľnosti len také, ktoré patria do majetku univerzálnej Cirkvi, Apoštolského stolca, resp. verejných právnických osôb, čo sú podľa kánonického práva zoskupenia osôb alebo vecí, ktoré ustanovuje kompetentná cirkevná autorita, aby v mene Cirkvi plnili vymedzené úlohy slúžiace verejnému dobru³ a ktoré sú zamerané na cieľ zodpovedajúci poslaniu Cirkvi, ktorý presahuje cieľ jednotlivcov.⁴ Typicky sú takýmito verejnými právnickými osobami v slovenských podmienkach najmä diecézy a farnosti, preto sa tento príspevok zameriava predovšetkým na ne.

3 PRÁVA A POVINNOSTI PRI NAKLADANÍ S CIRKEVNÝMI NEHNUTEĽNOSŤAMI

Podmienkam pri nakladaní s cirkevnými nehnuteľnosťami sa venuje najmä tretí titul piatej knihy Kódexu kánonického práva. Základnú úpravu obsahuje kán. 1291, ktorý stanovuje, že *„na platné scudzenie majetkov, ktoré na základe zákonnej asignácie tvoria trvalý majetok verejnej právnickej osoby a ktorých hodnota presahuje sumu vymedzenú právom, sa vyžaduje dovoľenie kompetentnej authority.“⁵* A teda len s dovoľením príslušného predstaveného môže verejná právnická osoba platne previesť súčasť svojho kmeňového majetku, ktorá presahuje právom stanovenú hodnotu.⁶ Vidíme tu dva predpoklady, kedy je k platnému prevodu potrebné požiadať o dovoľenie kompetentnej authority a síce, že (i) sa jedná o majetok, ktorý na základe zákonného určenia tvorí trvalý majetok právnickej osoby a zároveň (ii) hodnota prevádzaného majetku presahuje stanovený limit.

Tento limit má určiť miestna konferencia biskupov ako rozmedzie medzi najnižšou sumou, od ktorej je potrebné k platnému prevodu dovoľenie kompetentnej authority a najvyššou sumou⁷, pretože *„ak ide o veci, ktorých hodnota presahuje najvyššiu sumu, alebo o veci darované Cirkvi sľubom, alebo cenné z umeleckého alebo historického hľadiska, k platnosti scudzenia sa okrem toho vyžaduje aj dovoľenie Svätého stolca.“⁸* V slovenských podmienkach túto najnižšiu a najvyššiu sumu pre úkony scudzenia cirkevného majetku stanovila Konferencia biskupov Slovenska na finančnú hodnotu 232.357 EUR ako najnižšiu

¹ Kán. 1257 § 1, Codex Iuris Canonici 1983.

² Kán. 1257 § 2, Codex Iuris Canonici 1983.

³ Kán. 116 § 1, Codex Iuris Canonici 1983.

⁴ Kán. 114 § 1, Codex Iuris Canonici 1983.

⁵ Kán. 1291, Codex Iuris Canonici 1983.

⁶ JANČÁŘ. Zásady a itinerář pro určení kmenového majetku. In *Adnotatio iurisprudentialae*, 2017, č. 1-2, s. 141 – 147.

⁷ Kán. 1292 § 1, Codex Iuris Canonici 1983.

⁸ Kán. 1292 § 2, Codex Iuris Canonici 1983.

sumu a 1.659.696 EUR ako najvyššiu sumu.⁹ To znamená, že pokiaľ by hodnota nehnuteľnosti navrhovaná na scudzenie, bola v rozmedzí 232.357 EUR a 1.659.696 EUR, vyžaduje sa pre verejné právnické osoby, ktoré podliehajú diecéznemu biskupovi a pre prevody majetkov diecézy, dovoľenie diecézneho biskupa so súhlasom ekonomickej rady a kolégia konzultorov, ako aj dotknutých osôb,¹⁰ pokiaľ by však presiahla hodnotu 1.659.696 EUR je potrebné obrátiť sa aj na Apoštolský stolec, konkrétne na Dikastérium pre klerikov (pri reholných inštitútoch na Dikastérium pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života) so žiadosťou o schválenie takéhoto úkonu.¹¹ Je potrebné podotknúť, že zbavenie sa povinnosti vyžiadať si povolenie kompetentnej autority postupným predajom veci tak, že by sa prevádzala vždy len časť, ktorej hodnota nedosahuje stanovený limit, nie je platne možné, nakoľko „*ak vec, ktorá sa má scudziť, je deliteľná, v žiadosti o dovoľenie scudzenia sa musia uviesť časti, scudzené predtým, ináč je dovoľenie neplatné*“¹², teda predaj pozostávajúci z častí sa posudzuje ako celok.¹³

Ako je spomenuté vyššie, okrem určitej hodnoty prevádzanej nehnuteľnosti, kedy je pre platný prevod potrebné požiadať o dovoľenie kompetentnej autority, obsahuje kán. 1291 aj druhý predpoklad a síce, že sa jedná o nehnuteľnosť, ktorá „*na základe zákonnej asignácie tvorí trvalý majetok verejnej právnickej osoby*“. Pojem „trvalý majetok verejnej právnickej osoby“, napriek tomu, že ho platný Kódex kánonického práva predpokladá¹⁴, nie je v CIC výslovne definovaný. V latinskom jazyku je použitý výraz „*patrimonium stabile*“, čo by sme mohli preložiť ako kmeňový majetok alebo základné imanie. Pre vymedzenie pojmu kmeňového majetku, existuje viacero rôznych prístupov, v zásade však možno vo všeobecnosti konštatovať, že sa jedná o majetok, ktorý zabezpečuje schopnosť právnickej osoby samostatne a nezávisle ekonomicky existovať a schopnosť plniť ciele, na ktoré bola daná právnická osoba zriadená.¹⁵ Tu sa možno odvolať na kán. 114 - § 3 CIC, podľa ktorého má kompetentná cirkevná autorita udeľovať právnu subjektivitu iba takým právnickým osobám, ktoré sledujú naozaj užitočný cieľ (v zmysle 114 - § 2 CIC sú takýmito cieľmi diela nábožnosti, apoštolátu alebo dobročinnnej lásky), a po zvážení všetkého, disponujú prostriedkami, o ktorých sa predvída, že môžu byť dostačujúce na dosiahnutie vytýčeného cieľa.¹⁶ Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že kmeňový majetok je majetok, ktorý zabezpečuje samotnú existenciu verejnej právnickej osoby, resp. zmysel jej existencie a z tohto dôvodu, by takýto majetok z povahy veci vôbec nemal byť umenšený a teda nehnuteľnosti, ktoré sú viazané na samotné poslanie dotknutej verejnej právnickej osoby, by nemali byť vôbec prevádzané na tretie osoby, prípadne len naozaj vo výnimočných, resp. kritických prípadoch.¹⁷

Zároveň z dikcie kán. 1291 CIC možno odvodiť aj určitú povinnosť, že takýto kmeňový majetok verejnej právnickej osoby by mal byť určený na základe „zákonnej asignácie“ a teda právnym aktom so silou zákona, a to pri založení verejnej právnickej osoby

⁹ Článok III, Všeobecný dekrét Konferencie biskupov Slovenska schválený Kongregáciou pre biskupov dňa 28. decembra 2001 pod číslom 496/98 – Ustanovenia Konferencie biskupov Slovenska ohľadom správy cirkevného majetku.

¹⁰ Kán. 1292, § 1 Codex Iuris Canonici 1983.

¹¹ Kán. 1292, § 2 Codex Iuris Canonici 1983.

¹² Kán. 1292, § 3 Codex Iuris Canonici 1983.

¹³ RIPA. Horní hranice, potřebná povolení a praxe Kongregace pro klérus. In *Adnotatio iurisprudentialae*, 2017, č. 1-2, s. 87 – 99.

¹⁴ Kán. § 1285 a § 1291, Codex Iuris Canonici 1983.

¹⁵ GRAZIAN. Církevní majetek: kmenový majetek, instrumentální a výnosový majetek. In *Adnotatio iurisprudentialae*, 2017, č. 1-2, s. 117 – 140.

¹⁶ Kán. 114, Codex Iuris Canonici 1983.

¹⁷ TABERA. *Il diritto dei religiosi*. Roma 1961, s. 191.

priamo v zriaďovacej listine, prípadne neskôr, v podmienkach diecézy, vo forme dekrétu diecézneho biskupa.¹⁸ V slovenskej praxi možno vidieť, že takéto zákonné určenie kmeňového majetku u jednotlivých verejných právnických osôb často absentuje, čo spôsobuje značné aplikačné problémy. Otázkou je, či je nutné žiadať o dovoľenie kompetentnej authority, resp. Apoštolského stolca, ak jeden z predpokladov kán. 1291 nie je naplnený a teda ak prevádzaný majetok nie je zákonne určený ako kmeňový, prípadne jeho hodnota nedosahuje stanovený limit. Ak vezmeme, do úvahy výhradne znenie kán. 1291, takéto dovoľenie pre platný prevod potrebné nie je, čo je však evidentne v rozpore so zmyslom daného ustanovenia, ktoré vzhľadom na celý kontext zjavne sleduje zámer, chrániť najdôležitejšiu časť majetku, zabezpečujúcu ekonomické prežitie a plnenie vlastného poslania danej verejnej právnickej osoby špeciálnym režimom pod dohľadom kompetentnej cirkevnej authority. V tejto súvislosti, niektorí autori obhajujú názor, že toto zákonné určenie kmeňového majetku môže byť určené aj implicitne vzhľadom na charakter určitých častí majetku, ktorý je nevyhnutne spojený s plnením cieľov, resp. zmyslom existencie danej verejnej právnickej osoby.¹⁹

Zároveň treba vziať do úvahy jednak ustanovenie kán. 1293 CIC, podľa ktorého na scudzenie majetkov, ktorých hodnota presahuje určenú minimálnu sumu, sa vyžaduje (i) oprávnený dôvod (naliehavá potreba, zjavná osožnosť, nábožnosť, dobročinná láska alebo iný vážny pastoračný dôvod), (ii) ohodnotenie veci znaleckým posudkom (vec sa podľa kán. 1294 - § 1 CIC spravidla nesmie scudziť za nižšiu cenu) a (iii) majú sa zachovať aj iné ochranné opatrenia, predpísané zákonnou autoritou, aby sa vyhlo škode pre Cirkev²⁰ a jednak kán. 1295, ktorý stanovuje, že požiadavky podľa normy kán. 1291-1294 sa musia dodržiavať nielen pri scudzovaní, ale aj v akejkoľvek záležitosti, ktorou sa majetkový stav právnickej osoby môže zhoršiť²¹ (napr. zriadenie vecného bremena, zriadenie záložného práva, a pod.).

Javí sa, že zaradenie predpokladu „zákonnej asignácie trvalého majetku verejnej právnickej osoby“ do znenia kán. 1291 vyvoláva značné interpretačné nejasnosti a aplikačné problémy. Nie je zrejmé, či sa ustanovenia kán. 1292 – 1295 majú vzťahovať len na prevod, resp. zaťaženie kmeňového majetku verejnej právnickej osoby alebo na prevod, resp. zaťaženie, akéhokoľvek majetku nad stanovený limit. Vážnosť tohto problému podčiarkuje fakt, že nedodržanie stanovených podmienok má z hľadiska kánonického práva za následok neplatnosť právneho úkonu a zároveň potencionálne riziko zodpovednosti za škodu, resp. trestnoprávnej zodpovednosti v zmysle kán. 1376 CIC. V dôsledku uvedených nejasností, sa v praxi možno najčastejšie stretnúť s prístupom, že sa uvedené podmienky v zmysle kán. 1291 – 1295 uplatňujú (i) na všetky nehnuteľnosti bez ohľadu nato, či boli zákonom určené ako trvalý majetok verejnej právnickej osoby, resp. (ii) to, či sa jedná o kmeňový majetok dotknutej verejnej právnickej osoby sa posudzuje od prípadu k prípadu a rozhoduje sa „ad hoc“ pri schvaľovaní predmetného právneho úkonu.

Konferencia biskupov Slovenska sa s touto záležitosťou vysporiadala tým spôsobom, že s odvolaním sa na kán. 1277 CIC určila, že za úkony tzv. mimoriadnej správy ku ktorým diecézny biskup potrebuje súhlas ekonomickej rady a kolégia konzultorov, sa pokladá aj (i) scudzenie nehnuteľného majetku, ktorý nepatrí na základe zákonnej asignácie k trvalému majetku právnickej osoby, a ktorého hodnota prevyšuje sumu 232.357 EUR,

¹⁸ RIPA. Řádná a mimořádná správa majetku, převod majetku a kmenový majetek. In *Adnotatio iurisprudentae*, 2017, č. 1-2, s. 77 – 86.

¹⁹ GRAZIAN. Kmenový majetek: pozapomenutý institut? In *Adnotatio iurisprudentae*, 2017, č. 1-2, s. 101 – 115.

²⁰ Kán. 1293, Codex Iuris Canonici 1983.

²¹ Kán. 1295, Codex Iuris Canonici 1983.

(ii) zmena určenia nehnuteľného majetku s hodnotou väčšou ako 232.357 EUR, resp. (iii) iné majetkovoprávne úkony, ktoré sa vzťahujú na finančnú hodnotu prevyšujúcu hranicu 232.357 EUR, pričom hodnota majetku sa vypočítava na základe písomných znaleckých posudkov.²² Konferencia biskupov Slovenska tým fakticky stanovila, že v slovenských podmienkach na prevod alebo zataženie cirkevných nehnuteľností, ktoré prevyšujú hodnotu 232.357 EUR, potrebuje diecézny biskup vždy súhlas ekonomickej rady a kolégia konzultorov bez ohľadu nato, či tieto nehnuteľnosti sú zákonom určené ako kmeňový majetok alebo nie.

Úlohou diecéznych biskupov je, aby v kontexte uvedeného v súlade s kán. 1276, resp. 1281 CIC určili pre správcov majetku farností úkony, ktoré presahujú hranice a spôsob riadneho spravovania a ktoré sú neplatné bez písomného schválenia ordinárom, resp. jasne stanovili podmienky nakladania s nehnuteľnosťami v majetku farností vo svojich diecézach. Ako príklad možno uviesť, že v podmienkach Bratislavskej arcidiecézy bolo v roku 2008 stanovené, že (i) žiadosť o kúpu, predaj, zámenu alebo zriadenie iného práva k nehnuteľnosti je potrebné poslať na ordinariát a (ii) návrh zmluvy je potrebné najskôr poslať na schválenie ordinárovi, až po schválení kompetentnou autoritou môže byť zmluva podpísaná zo strany farnosti²³ a následne v roku 2009 bolo doplnené, že pri žiadaní o schválenie nájomnej alebo kúpnopredajnej zmluvy, ktorú uzatvára farnosť s nejakou fyzickou alebo právnickou osobou, je treba dbať na to, aby štatutár farnosti podpísal zmluvu až po jej odsúhlasení ordinárom (používa sa tzv. schvaľovacia pečiatka priamo na zmluve).²⁴ Zároveň sú farári povinní plniť svoju úlohu správcu farského majetku so starostlivosťou dobrého hospodára, vrátane povinnosti dozerať, aby sa majetky zverené do ich starostlivosti nijakým spôsobom nestratili alebo neutrpeli škodu a zachovávať predpisy tak kánonického, ako aj občianskeho práva, alebo tie, ktoré uložil zakladateľ alebo darca, alebo zákonná autorita,²⁵ pričom v prípade nedbanlivosti správcu má ordinár právo zasiahnuť.²⁶

Vo vzťahu k prenajímaniu cirkevných majetkov kompetenciu stanoviť príslušné normy na partikulárnej úrovni prenecháva kánonické právo konferencii biskupov so zreteľom na miestne okolnosti.²⁷ Konferencia biskupov Slovenska naplnila tento svoj mandát ustanovením, že (i) všetky zmluvy o prenájme cirkevných majetkov sa uzatvárajú písomne, (ii) ak je prenajímateľom právnická osoby podriadená diecéznemu biskupovi, zmluva o prenájme nie je platná bez písomného schválenia príslušného diecézneho biskupa, ibaže doba prenájmu nehnuteľného majetku nepresahuje 12 mesiacov alebo nadobúdacia cena prenajímaného hnutel'ného majetku nepresahuje 664 EUR, (iii) k platnému uzavretiu zmluvy o prenájme nehnuteľností vo vlastníctve diecézy alebo inej právnickej osoby, ktorú spravuje diecézny biskup, a ktorá má väčšiu finančnú hodnotu ako 232.357 EUR, sa vyžaduje aj súhlas ekonomickej rady a kolégia konzultorov, s výnimkou prípadu,

²² Článok II, Všeobecný dekrét Konferencie biskupov Slovenska schválený Kongregáciou pre biskupov dňa 28. decembra 2001 pod číslom 496/98 - Ustanovenia Konferencie biskupov Slovenska ohľadom správy cirkevného majetku.

²³ Pozri Náležitosti žiadosti, týkajúcej sa majetku farnosti. In *Acta Curiae Archiepiscopalis Bratislaviensis*, 2008, roč. 2, s. 5-6.

²⁴ Pozri Schválenie zmlúv. In *Acta Curiae Archiepiscopalis Bratislaviensis*, 2009, č. 3, s. 3 – 4.

²⁵ Kán. 1284 Codex Iuris Canonici 1983.

²⁶ Kán. 1279 § 1, Codex Iuris Canonici 1983.

²⁷ Kán. 1297 Codex Iuris Canonici 1983.

že nájomcom je niektorá cirkevná inštitúcia, a že (iv) hodnota nehnuteľnosti určenej na prenájom, sa stanoví na základe písomného znaleckého posudku.²⁸

Napokon je potrebné poukázať na kán. 1290 CIC, ktorý určuje, že „*to, čo stanovuje občianske právo na danom území o zmluvách, má sa s tými istými účinkami zachovávať v kánonickom práve, ak sa to neprieči Božiemu právu, alebo sa kánonickým právom neurčuje niečo iné.*“²⁹ Ide tu o recepciu sekulárnych noriem kánonickým právom (tzv. *leges canonizatae*) v zmysle kán. 22, keďže Kódex kánonického práva neobsahuje žiadne vlastné obligačné právo.³⁰ Preto je pri nakladaní s cirkevnými nehnuteľnosťami potrebné dodržať aj všetky formálne a obsahové náležitosti kladené právnym poriadkom Slovenskej republiky na jednotlivé typy zmlúv, resp. dodržať iné všeobecne záväzné právne predpisy, vrátane splnenia podmienok súvisiacich so zápisom práv k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností.

V tejto súvislosti je potrebné zmieniť najmä všeobecné ustanovenia Zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len ako „*Občiansky zákonník*“) o právnych úkonoch a zmluvách³¹, ustanovenia Občianskeho zákonníka o vecných právach³² a o záväzkoch všeobecne³³, resp. o jednotlivých typoch zmlúv.

Nakoľko v zmysle príslušných ustanovení Občianskeho zákonníka sa vlastnícke právo, resp. iné vecné právo, nadobúda vkladom do katastra nehnuteľností,³⁴ je potrebné rovnako dodržať ustanovenia Zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov. Tu rezonuje otázka, do akej miery je orgán správy katastra nehnuteľností povinný pri posudzovaní splnenia podmienok na zápis práva k nehnuteľnému majetku cirkvi prihliadať na jej interné predpisy, s dôrazom predovšetkým na zápis práv do katastra nehnuteľností vkladom.

V praxi sa možno stretnúť s prípadmi, kedy príslušný orgán na úseku správy katastra nehnuteľností rešpektuje určitý úzus a požaduje predloženie listiny opatrenej, okrem podpisu štatutárneho zástupcu príslušnej právnickej osoby, aj schvalovacou pečiatkou kompetentnej cirkevnej autority. Vo všeobecnosti je však prijímaný právny názor, že orgán štátnej správy na úseku katastra nehnuteľností nie je viazaný internými cirkevnými predpismi a nie je povinný skúmať splnenie podmienok z hľadiska cirkevných predpisov.

Rovnaký postoj bol formulovaný v Katastrálnom bulletine číslo 2/2013 a predtým v Katastrálnom bulletine číslo 3/2003, kde sa konštatuje, že správa katastra pri rozhodovaní o návrhu na vklad neskúma skutočnosť či bol právny úkon schválený príslušným orgánom podľa cirkevných predpisov,³⁵ resp. že správa katastra neskúma splnenie podmienok podľa Kódexu kanonického práva.³⁶

²⁸ Článok IV, Všeobecný dekrét Konferencie biskupov Slovenska schválený Kongregáciou pre biskupov dňa 28. decembra 2001 pod číslom 496/98 – Ustanovenia Konferencie biskupov Slovenska ohľadom správy cirkevného majetku.

²⁹ Kán. 1290, Codex Iuris Canonici 1983.

³⁰ HRDINA. *Kánonické právo. Dejiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň 2011, s. 256.

³¹ § 34 – 51, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

³² 2. časť, 1., 2. a 3. hlava, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

³³ 8. časť, 1. hlava, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

³⁴ § 133, ods. 2; § 151e, ods. 2; § 151o, ods. 1; § 603, ods. 2; zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

³⁵ Odpoveď na otázku č. 35 („Je správa katastra povinná pri rozhodovaní o návrhu na vklad na základe zmluvy, ktorou sa nakladá s majetkom cirkvi, skúmať, či bol právny úkon, ktorým osoba oprávnená konať v mene cirkvi, nakladala s majetkom cirkvi schválený príslušným orgánom podľa cirkevných predpisov?“). In *Katastrálny bulletin*, 2013, č. 2, s. 34 – 35.

³⁶ Odpoveď na otázku č. 28 („Postupovala správa katastra v súlade so zákonom, ak návrh na vklad vlastníckeho práva zo zámennej zmluvy uzatvorenej medzi farnosťou (filiálkou) rímskokatolíckej cirkvi

Na podporu týchto tvrdení sa v odbornej verejnosti objavujú najmä dva argumenty a síce, že (i) cirkevné predpisy nie sú všeobecne záväzné právne predpisy, preto rozpor právneho úkonu s cirkevnými predpismi nespôsobuje jeho neplatnosť v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, čo bolo konštatované aj v českej súdnej praxi,³⁷ a že (ii) vzhľadom na rozsah, rozmanitosť a komplikovanosť cirkevných predpisov by bolo prakticky len ťažko uskutočniteľné, ak by štátny orgán na úseku katastra nehnuteľností mal skúmať súlad právneho úkonu, ktorým sa nakladalo s majetkom cirkví, s ich internými predpismi.³⁸

Rovnako býva argumentované tým, že žiadny všeobecne záväzný právny predpis platný v Slovenskej republike neobsahuje osobitnú právnu úpravu konania v mene cirkví, ani právnických osôb, ktoré odvodzujú svoju právnu subjektivitu od cirkví. Preto je potrebné vychádzať pri posudzovaní tejto otázky zo všeobecnej právnej úpravy obsiahnutej v Občianskom zákonníku,³⁹ v zmysle ktorej právne úkony právnickej osoby robia tí, ktorí sú na to oprávnení zmluvou o zriadení právnickej osoby, zakladacou listinou alebo zákonom (štatutárne orgány), prípadne iní jej pracovníci alebo členovia, pokiaľ je to určené vo vnútorných predpisoch právnickej osoby alebo je to vzhľadom na ich pracovné zaradenie obvyklé.⁴⁰

Vyššie uvedená problematika by si zrejme, aj vzhľadom na početnosť právnych úkonov týkajúcich sa cirkevného nehnuteľného majetku, zaslúžila širšiu odbornú diskusiu a hlbšiu analýzu, v súvislosti s Rímskokatolíckou cirkvou najmä vo vzťahu k Základnej zmluve medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou,⁴¹ výsledkom ktorej by mohla byť výslovná právna úprava konania v mene cirkví a náboženských spoločností v slovenskom právnom poriadku.

4 ZÁVER

V podmienkach Katolíckej cirkvi na Slovensku patrí nakladanie s cirkevnými nehnuteľnosťami k typickým činnostiam pri správe cirkevného majetku. Na platnú dispozíciu s nehnuteľnosťami v majetku cirkevných subjektov je potrebné splniť podmienky, ktoré predpokladá platný Kódex kánonického práva, predpisy vydané kompetentnými cirkevnými autoritami na jeho základe a v zmysle ustanovenia kán. 1290 CIC aj všetky príslušné právne predpisy stanovené právnym poriadkom Slovenskej republiky, pokiaľ nie sú v rozpore s Božím právom, alebo kánonické právo neurčuje niečo iné.

Z hľadiska kánonického práva sú práva a povinnosti v tejto oblasti koncentrované najmä v treťom titule piatej knihy Kódexu kánonického práva, v kánonoch 1290 až 1298. Podľa týchto ustanovení je platné nakladanie s kmeňovým majetkom verejnej právnickej osoby nad určený limit v zásade dovolené len so súhlasom kompetentnej cirkevnej authority, s patričným odôvodnením a ohodnotením formou znaleckého posudku, pri zachovaní preventívnych opatrení limitujúcich riziko škody. Keďže Kódex kánonického práva predpokladá v súvislosti s uvedenými podmienkami existenciu zákonom určeného trvalého majetku právnickej osoby, je žiaduce, aby príslušná kompetentná cirkevná autorita

a obcou zamietla z dôvodu, že zmluva nebola schválená príslušným arcibiskupstvom ani obecným zastupiteľstvom?). In *Katastrálny bulletin*, 2003, č. 3, s. 3.

³⁷ Rozsudok Krajského súdu v Prahe zo dňa 8.12.2005, č. k. 19Co 472/2005 – 46 (dovolanie bolo odmietnuté uznesením Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 19.4.2007, sp. zn. 28 Cdo 1988/2006).

³⁸ JAKUBÁČ – VARGOVÁ. Nakladanie s nehnuteľným majetkom cirkví a náboženských spoločností z hľadiska katastra nehnuteľností. In *Súkromné právo*, 2016, č. 3 [online].

³⁹ Tamže.

⁴⁰ § 20 ods. 1 a 2, zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

⁴¹ Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou uverejnená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky ako oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 326/2001 Z. z.

priamo pri zriadení verejnej právnickej osoby alebo neskôr právnym aktom so silou zákona vymedzila, ktorá časť majetku danej právnickej osoby tvorí jej trvalý majetok (tzv. *patrimonium stabile*).⁴²

Pri nakladaní s cirkevnými nehnuteľnosťami je rovnako potrebné dodržať aj všetky formálne a obsahové náležitosti kladené právnym poriadkom Slovenskej republiky na jednotlivé typy zmlúv, resp. dodržať iné všeobecne záväzné právne predpisy, vrátane splnenia podmienok súvisiacich so zápisom práv k nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľností.

Aj keď by si otázka, do akej miery je orgán štátnej správy na úseku katastra nehnuteľností povinný pri posudzovaní splnenia podmienok na zápis práva k nehnuteľnému majetku cirkvi do katastra nehnuteľností prihliadať na jej interné predpisy, zaslúžila širšiu odbornú diskusiu a výslovné zakotvenie spôsobu konania v mene cirkvi a náboženských spoločností do právneho poriadku Slovenskej republiky, v súčasnosti je potrebné rešpektovať prevládajúci právny názor, že tieto orgány nie sú pri rozhodovaní o návrhu na vklad povinné skúmať splnenie podmienok z hľadiska cirkevných predpisov, resp. či bol právny úkon schválený príslušným orgánom podľa cirkevných predpisov.

ZOZNAM POUŽITÝCH PRAMEŇOV A LITERATÚRY

- GRAZIAN, Francesco. Církevní majetek: kmenový majetek, instrumentální a výnosový majetek. In *Adnotatio iurisprudentiae*, 2017, č. 1-2, s. 117 – 140.
- GRAZIAN, Francesco. Kmenový majetek: pozapomenutý institut? In *Adnotatio iurisprudentiae*, 2017, č. 1-2, s. 101 – 115.
- HRDINA, Antonín. *Kánonické právo. Dějiny pramenů, teorie, platné právo*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011.
- JAKUBÁČ, Róbert – VARGOVÁ, Daniela. Nakladanie s nehnuteľným majetkom cirkvi a náboženských spoločností z hľadiska katastra nehnuteľností. In *Súkromné právo*, 2016, č. 3 [online]. Dostupné na internete: <<https://www.legalis.sk/clanky/113/nakladanie-s-nehnutelnym-majetkom-cirkvi-a-nabozenskych-spolocnosti-z-hladiska-katastra-nehnutelnosti>>
- JANČÁŘ, Jozef. Zásady a itinerář pro určení kmenového majetku. In *Adnotatio iurisprudentiae*, 2017, č. 1-2, s. 141 – 147.
- Náležitosti žiadosti, týkajúcej sa majetku farnosti. In *Acta Curiae Archiepiscopalis Bratislaviensis*, 2008, č. 2, s. 5 – 10.
- Odpoveď na otázku č. 28 („Postupovala správa katastra v súlade so zákonom, ak návrh na vklad vlastníckeho práva zo zámennej zmluvy uzatvorenej medzi farnosťou (filiálkou) rímskokatolíckej cirkvi a obcou zamietla z dôvodu, že zmluva nebola schválená príslušným arcibiskupstvom ani obecným zastupiteľstvom?“). In *Katastrálny bulletin*, 2003, č. 3, s. 1 – 6.
- Odpoveď na otázku č. 35 („Je správa katastra povinná pri rozhodovaní o návrhu na vklad na základe zmluvy, ktorou sa nakladá s majetkom cirkvi, skúmať, či bol právny úkon, ktorým osoba oprávnená konať v mene cirkvi, nakladala s majetkom cirkvi schválený príslušným orgánom podľa cirkevných predpisov?“). In *Katastrálny bulletin*, 2013, č. 2, s. 26 – 48.
- RIPA, Andrea. Horní hranice, potřebná povolení a praxe Kongregace pro klérus. In *Adnotatio iurisprudentiae*, 2017, č. 1-2, s. 87 – 99.
- RIPA, Andrea. Řádná a mimořádná správa majetku, převod majetku a kmenový majetek. In *Adnotatio iurisprudentiae*, 2017, č. 1-2, s. 77 – 86.

⁴² JANČÁŘ. Zásady a itinerář pro určení kmenového majetku. In *Adnotatio iurisprudentiae*, 2017, č. 1-2, s. 141 – 147.

Rozsudok Krajského súdu v Prahe zo dňa 8.12.2005, č. k. 19Co 472/2005 – 46.
Schválenie zmlúv. In *Acta Curiae Archiepiscopalis Bratislaviensis*, 2009, č. 3, s. 1 – 7.
TABERA, Arturo. *Il diritto dei religiosi*. Roma: Commentarium Pro Religiosis, 1961.
Všeobecný dekrét Konferencie biskupov Slovenska schválený Kongregáciou pre biskupov
dňa 28. decembra 2001 pod číslom 496/98 – Ustanovenia Konferencie biskupov Slo-
venska ohľadom správy cirkevného majetku.